

SOCIALNO DELO
GODIŠTE 37, 1998.
LJUBLJANA, VISOKA ŠOLA ZA SOCIALNO DELO
UNIVERZE V LJUBLJANI

Časopis je, kako mu je u impresumu navedeno, namijenjen objavljivanju teorijskih članaka, izvještaja o istraživanjima s područja socijalnog rada, interdisciplinarnih studija, te studija s drugih znanstvenih i stručnih područja, kritika i komentara, izvještaja o stručnim susretima i događajima, pismima, recenzijama knjiga i svim drugim priložima relevantnim za teoriju i praksu socijalnog rada.

Izlazi dvomjesečno. Radovi se podvrgavaju anonimnoj recenziji.

Indeksiran je u *Sociological Abstracts*, *Linguistic & Language Behavior Abstracts*, *Social Planning/Policy & Development Abstracts*, *Mental Health Abstracts*, *Studies on Woman Abstracts*.

Broj 1, veljača 1998.

Broj je posvećen pravičnosti. Iako se u urednikovu komentaru navodi kako je koncept paradoksalan i kako se vrlo brzo može primijetiti njegova ideološka priroda, naglašava da bez njega ne bi bilo moguće misliti o društvu u kojemu bi bilo vrijedno živjeti.

Srečo Dragoš, predavač sociologije na Visokoj šoli za socialno delo, bavi se problemom pravičnosti u tranziciji, osvrćući se prije svega na problem pravičnosti u socijalnoj doktrini Katoličke crkve u Sloveniji. Svojom analizom dokumenata nalazi da je ta doktrina u toj mjeri bila nedorečena da se povijest socijalne pravičnosti u Sloveniji zapravo može pratiti kao povijest sporova među katoličkim akterima. Nalazi da, na primjer, jedan Kardelj kao ideolog socijalističke doktrine i katolički mislilac Ušeničnik imaju više zajedničkih crta nego Ušeničnik i Gosar, koji također dolazi iz krila teoretičara Katoličke crkve u Sloveniji. Svoje tvrdnje ilustrira nizom primjera iz radova tih autora.

Walter Lorenz, profesor na Odjelu za primijenjene društvene znanosti, Cork University, Irska, u svom radu analizira probleme socijalnog rada i politiku europske integracije. Ističe kako je socijalni rad odigrao važnu ulogu u oblikovanju europskih nacionalnih država kroz pomoć u stabilizaciji granica društvene solidarnosti. Predviđa da će se ta tradicionalna uloga socijalnog rada vjerojatno reaktivirati u procesu europske integracije prilikom odlučivanja o tomu tko toj snažnije integriranoj Europi pripada, a koga treba ostaviti izvan ili isključiti iz procesa. Zbog toga upozorava da socijalni rad mora kritički preispitati svoju ulogu oruđa za razlikovanje između "zaslužnih" i "nezaslužnih" (koju je u povijesti imao), kako ne bi postao oruđe potencijalno *„rasističkih implikacija politike „europske tvrdave“ (Socialno delo, 1998., str. 73).*

Gregor Adlešič se na Visokoj šoli za socialno delo bavi filozofijom morala i etike. Svoj je članak naslovio "Nakon vrline ili k njoj natrag?" i u njemu se kritički odnosi prema djelu Alasdaira MacIntyre, teoretičara "komunitarizma". Komunitarizam je suvremeni teorijski pristup koji duboko sumnja u legitimnost, korisnost i zasnovanost modernog prosvijećenog racionalizma i njegov individualistički moral (*Socialno delo,*

1998.,str.33). Adlešič smatra da je MacIntyerova kritika suvremenog utilitarizma, pragmatizma i egoizma zapravo nedopustiva idealizacija, zasnovana u biti na historicizmu.

Tanja Lamovec, profesorica na Odjelu psihologije na Filozofskom fakultetu u Ljubljani i predsjednica društva Paradoks donosi članak posvećen znanosti socijalnog rada s naslovom "**O znanosti koja nema dovoljno dobro ime**". Ističe kako je znanost socijalnog rada tek na početku svog postojanja i razvitka i kako bi trebala izbjeći opasnost ponavljanja pogrešaka već etabliranih društvenih znanosti. Ističe kako znanost socijalnog rada još nema svog pravog imena, kako se neki ponudeni prijedlozi nisu afirmirali (misli da je tako i bolje kada je, na primjer, riječ o imenu "*boetika*", ističe kako ona sama nema prijedloga i vjeruje kako je bolje pričekati odgovarajući naziv iz anglosaksonskog svijeta. Prikazuje probleme razvitka znanosti s nekim teškoćama u razvitku psihologije.

Prilog *Tanje Velkov, Alje Klobučar i Lorane Pahovič* pod naslovom "**Utjecaj interakcijskih igara na prihvaćanje i međusobno vrednovanje učenika**" popraćen je komentarom prof. Blaža Meseca, metodologa i aktualnog dekana Visoke škole za socialno delo. Riječ je o vrlo kreativnom prilogu koji se sastoji od prikaza istraživanja koje su provele autorice, inače studentice na školi i metodoloških komentara njihovog pedagoga. Tako cjelokupni prilog postaje nešto sasvim drugo od prikaza istraživanja; postaje edukacijski materijal *par excellence*. Jedan proces koji se odvija najčešće daleko od očiju šire javnosti, u kabinetima sveučilišnih nastavnika, postaje javno dobro, na upotrebu svih, nastavnika i studenata. Svi, naime, imamo priliku vidjeti taj proces i ocjenjivati ga. No, ne promatramo samo studentov doprinos, nego i nastavnikovu kompetentnost, prije svega angažiranost u procesu zajedničkog stvaranja. Ako su studentice u provođenju svog istraživanja imale relativno malo izbora (jer je rad nastao kao dio uobičajenog edukacijskog procesa na Školi), profesor je svojim izlaganjem javnosti učinio neobičan i značajan korak naprijed u metodologiji edukacije studenata socijalnog rada.

Broj 2, travanj 1998.

Najveći dio opsega ovog broja predstavlja članak *Andreje Kavara Vidmar* profesorice radnog prava na Visokoj školi za socialno delo, "**Kvaliteta radnog života**". Članak je gotovo mali udžbenik s tog područja. I u fizičkom smislu, obuhvaća gotovo 60% ovog broja. Opremljen je velikim brojem relevantnih referenci - ima ih točno 85. Osnovna je ideja članka da je kvalitetu radnog života moguće na neki način izjednačiti s kvalitetom života uopće i da ona, osim što ima utjecaj na cjelokupnu kvalitetu svakog zaposlenika, određuje u vrlo velikoj mjeri i na uspjeh poduzeća jasno definirajući njegovu unutarnju integriranost. U ovakvom se kontekstu, povezujući kompaniju i zaposlenika, kvaliteta života zaposlenika umješta u proces konstituiranja komunikacije između njegova privatnog života i njegova radnog života, težeći za "pomirbom" tih dviju kvaliteta. Posebno se analizira pravna regulativa tog područja kao ona koja ga u najznačajnijoj mjeri determinira.

Tanja Lamovec donosi svoje poglede na pokret klijenata kao mogućnost rekonstrukcije zajednice. Polazi od sasvim opće tvrdnje kako klijenti psihijatrijskih institucija u Sloveniji nisu na zadovoljavajući način integrirani u širu zajednicu usprkos nekim uspjesima procesa deinstitucionalizacije. Navodi vrlo zanimljive primjere razvitka tih procesa u drugim državama, njihovog toka i rezultata. Na temelju vlastitih uvida i nekih stranih iskustava

zaključuje o parametrima koje je nužno potrebno uzeti u obzir pri konstruiranju uspješnih zajednica klijenata.

Jana Kambič, socijalna radnica, ponudila je članak o nekim institucionalnim dimenzijama života u domovima starih. Prvi dio članka je iscrpan pregled teoretskih pogleda na taj problem. U drugom dijelu donosi svoje vrlo zanimljivo istraživanje u kojemu stvara četiri tipična oblika prilagodbe na život u instituciji.

Trobroj 3-5, lipanj-listopad 1998.

Trobroj donosi niz radova sa savjetovanja koje je pod nazivom "Socijalni rad na koncu tisućljeća - dileme i perspektive" organizirala Visoka škola za socialno delo u Ljubljani zajedno sa Društvom socijalnih radnica i radnika¹ Slovenije. U uvodniku nalazimo lijepu misao urednika Sreča Dragoša o tome kako ovaj broj časopisa nema pretenziju razmotriti sve dimenzije načina kako socijalni rad provoditi, jer je to prevelik zalogaj za jedan broj časopisa, već kako praksu socijalnog rada *misliti*. Prilozi su podijeljeni u četiri tematske cjeline. Prva nosi naslov: "Kako iskoristiti mogućnosti: profesija i njezino okruženje", druga "Kako možemo biti korisni: profesionalne usluge, koncepti", treća "Kako možemo biti opasni". Četvrtu cjelinu čine prilozi iz diskusije.

Bernard Striuh, docent na Visokoj školi za socialno delo u Ljubljani, naš je poznati kolega i dugogodišnji suradnik. Sudjelovao je u mnogim projektima edukacije na području Republike Hrvatske i bio je među prvima koji su nam posredovali neke oblike edukacije. U ovom broju časopisa pojavljuje se s prilogom koji se odnosi na jednu od važnijih tema socijalnog rada, a riječ je o problemu autonomije socijalnog rada kao struke i kao znanstvene discipline. Njegov teorijski doprinos oslanja se na teorijski diskurs koji sebe obično naziva ekološko-sustavnim. Osnovna ideja tog diskursa je da potreba za socijalnim radom nastaje u trenutku izostanka pomoći u prirodnoj socijalnoj mreži. Polazeći od tog osnovnog teorijskog diskursa, socijalni rad kao podsustav smještava u društvenu nadgradnju i uspoređuje ga s poreznom službom, a razliku nalazi u činjenici da porezna služba prikuplja novac, a socijalni rad ga troši (*Socialno delo*, 1998., str. 167). Daljnju razliku nalazi u razini organiziranosti sustava kojima se bave porezne službe i socijalni rad, pri čemu naglašava da se porezne službe bave unutarnje organiziranim sustavima čije je djelovanje predvidljivo, a socijalne službe "..."*ljudima koji su isпали iz organiziranih oblika suradnje, a mogu surađivati u nelegitimnim (nedozvoljenim) organizacijama*" (*Socialno delo*, 1998., str. 167) U ovoj razlici vidi razlog postojanja socijalnog rada kao diferencirane i samosvojne struke. Na žalost, ne nudi razlog postojanja socijalnog rada kao znanstvene discipline. Istini za volju, možemo između redaka pročitati takav pokušaj u ocrtavanju odnosa između teorije i prakse, ali eksplicitne tvrdnje o tome ne nalazimo u ovom Striuhovom članku, pa nam tako drugi dio naslova ostaje "nepokriven". Članak svakako možemo smatrati korisnim štivom za razvitak prakse, naravno, iz teorijskog diskursa iz kojeg polazi.

Vrlo je kreativan članak docenta **Sreče Dragoša**, koji nosi naslov "Od etiologije ka ekologiji rubova", u kojemu autor socijalni rad smješta u rubna područja znanosti i prakse

¹ Vjerojatno bismo u našem Društvu mogli razmisliti i promjeni naziv i naglasiti u toj promjeni spolnu strukturu članova, kao što su to učinili slovenski kolege.

i upravo u tome vidi njegovu prednost, a ne (uobičajeni) razlog za kukanje. Svoju tvrdnju argumentira vrlo duhovitom primjenom poznate Parsonsove sheme AGIL (Adaptation, Goal attainment, Integration and Latent pattern-maintenance) koja se odnosi na unutanju strukturu socijalnih sustava. Prednosti rubnog (marginalnog) položaja socijalnog rada vidi prije svega u tri činjenice: 1. Nedostatak koherentne teorije, često istican kao velik problem socijalnog rada, smatra prednošću jer se znanost i struka socijalnog rada mogu puno slobodnije kretati u svom području; osim toga, tako je manja opasnost da veze s drugim teorijskim područjima budu proskribirane kao nedopušteni eklektizam. 2. Što je struka razvijenija, veće su razlike između centra zbivanja i rubnih područja, koje zbog nedostatka teorije postaju plastičnije za povezivanje istraživačkih problema i pristupa, a znanstveni pristupi ne pate od rigidnosti čvrstih i koherentnih teorijskih pristupa. 3. Migracija kadrova koja se događa na području socijalnog rada može donijeti velike koristi iz niza analiziranih razloga, od kojih se posebno ističe činjenica da znanje nije izgubljeno pri transferu u drugo profesionalno područje, a povišenjem obrazovnih standarda manje su mogućnosti gubitka profesionalnog identiteta, jer se uspostavlja pozitivna korelacija između identiteta struke i usporedivosti sa standardima u drugim strukama. Prednost marginalnih struka autor vidi u manjem broju hijerarhijskih stupnjeva i težem monopoliziranju položaja na tim stupnjevima, barem na duže vrijeme. Ukratko, zanimljiv pokušaj razmatranja jedne važne dimenzije socijalnog rada u diskursu jednog od brojnih pristupa teorije sustava.

Drugi autorov prilog u ovom broju časopisa posvećen je društvenim uvjetima autonomije korisničkih skupina. Tu se posebno analizira problem autonomije na socijalnom području, pri čemu polazi od teze da je Slovenija različita od drugih europskih država upravo po razini autonomije korisničkih skupina na socijalnoj razini, jer socijalno okruženje koči samoorganizaciju korisnika i njihovih skupina. Predviđa potrebu povezivanja korisničkih skupina sa socijalnom komorom Slovenije i profesionalnim udruženjem - Društvom socijalnih radnica i radnika Slovenije.

Danica Hrovatič je socijalna radnica zaposlena u Socijalnoj komori Slovenije, gdje radi na problemima socijalne skrbi. Njezin je prilog posvećen neprofitnim nevladinim organizacijama kao novom potencijalnom prostoru za socijalni rad. U ovom tipu organizacija vidi nove izazove za socijalne radnike i nove mogućnosti zapošljavanja. Ističe se daleko veća mogućnost različitijih i bogatijih (a rekli bismo i kreativnijih) oblika socijalne skrbi unutar nevladinog i neprofitnog sektora. Elementi tog procesa su: uspostavljanje partnerskih odnosa između nevladinog i neprofitnog sektora s jedne strane, te države i profitnog sektora s druge, kroz financiranje iz različitih izvora i kadriranje u smjeru uspostavljanja nekog optimalnog balansa između dragovoljnog i profesionalnog rada. Ono što je posebno važno, neprofitni sektor ne prikazuje samo kao dopunjujući, već kao ravnopravan u sustavu socijalne skrbi.

Prilog *Vesne Leskošek*, socijalne radnice koja vodi Centar za pomoć mladima u Ljubljani, usmjeren je na analizu novih odnosa između države i civilnog društva. U svom prilogu autorica navodi već poznate uloge nevladinog sektora na području socijalne skrbi i mogućnosti da taj sektor utječe na opću kvalitetu usluga. Međutim, posebno naglašava ulogu javnih službi (koja se često u opće oduševljenom pristupu nevladinim organizacijama zanemaruje) i povratnu vezu između razvitka nevladinog i neprofitnog sektora i napretka koji se pod tim utjecajem može očekivati u javnom sektoru.

Marijan Vončina, direktor jednog ljubljanskog centra za socijalni rad i ujedno predsjednik jedne nevladine organizacije, napisao je prilog "O oblicima profesionalizacije socijalnog rada u Sloveniji". U svom radu posebno upozorava na bitne promjene koje se odvijaju na području socijalne skrbi kao sustava, ali i na promjene u vrijednosnim orijentacijama koje zahtijevaju nove pristupe u socijalnom radu. Proširenjem broja i karaktera faktora koji djeluju na području socijalne skrbi, pojavljuju se različiti problemi koji zahtijevaju i neku djelatnu promjenu profesionalnog identiteta socijalnih radnika.

Vida Milošević-Arnold, dugogodišnji predavač na Visokoj školi za socialno delo, bavi se nekim aktualnim karakteristikama socijalnog rada u Sloveniji s naglaskom na socijalni rad u javnom sektoru. Na temelju svojih istraživanja nalazi da je aktualno nekoliko procesa u javnom sektoru socijalnog rada, a posebno sljedeći: deregulacija, deinstitutionalizacija, deprofesionalizacija, samoorganizacija, značajnije otvaranje javnog sektora prema različitim djelatnostima civilnog društva. S druge strane, nalazi da socijalni radnici javnog sektora, barem prema rezultatima njezinog istraživanja, prilično pasivno promatraju te procese, najčešće tražeći rješenja "izvana". Rješenje vidi u aktivnom djelovanju Društva socijalnih radnica i radnika Slovenije i Socijalne komore Slovenije.

Gabi Čačinović Vogrinčič se bavi doprinosom konstruktivizma socijalnom radu s obitelji. Nalazi kako je konstruktivizam korak dalje u primjeni teorije sustava u socijalnom radu jer se "...*situacija socijalnog radnika definira kao početak konverzacije o sadašnjosti za budućnost*" (Socialno delo, 1998., str.226). Zbog toga se u konstruktivističkoj perspektivi socijalni rad može promatrati i kao istraživanje i suostvarivanje životnih priča koje životu daju smisao. U članku jasno naglašava razliku između terapijskog pristupa kako ga se može percipirati u psihoterapijskom okruženju i onog što u kontekstu konstruktivizma znači socijalni rad.

Anica Klement-Žvikart, socijalna radnica zaposlena u Centru za socijalni rad Dravograd, analizira modele rada s obiteljima u praksi centra za socijalni rad i stručne dileme koje se u tom radu pojavljuju u odnosima teorije i prakse, te države kao nositelja javnih ovlasti na području socijalnog rada. Prikazuje tri postojeća modela, model upravnog postupka, model savjetovanja i kombinirani pristup. Smatra da sva tri modela u centrima za socijalni rad imaju indikacije i realne mogućnosti primjene.

Tanja Lamovec razmišlja o proturječjima obiteljske skrbi za psihijatrijske klijente. Iako suvremena nuklearna obitelj nema realnih uvjeta za učinkovito ostvarivanje skrbi za dugotrajne (kronične) psihijatrijske pacijente, tradicija, ali i država, to od nje očekuju. To dovodi do brojnih stresnih situacija u takvim obiteljima. U inozemstvu postoje mnogi oblici pomoći tim obiteljima kroz uključivanje pacijenata u različite programe koji pomažu kako pacijentu tako i obitelji, ali u Sloveniji tih programa nema i obitelj je praktički prepuštena sama sebi. U težnji za preživljavanjem, te obitelji razvijaju različite strategije prilagodbe toj situaciji.

Peter Stefanovski, socijalni radnik u Centru za socijalni rad u Ljubljani, radi na području zaštite ovisnika. U svom prilogu osvrće se na probleme obitelji u kojima se pojavljuje ovisnik. Ciljeve i načine rada s ovisnicima pri tome ne traži u specifičnim karakteristikama ovisnika, već u temeljnom diskursu socijalnog rada i metodama i tehnikama koje se u socijalnom radu upotrebljavaju. Ovo je jedan od rijetkih priloga ovakve vrste, koji ishodište svoje djelatnosti ne traži u klijentu, nego u misiji struke.

Vida Kramžar je sociologinja, profesorica sociologije u srednjoj školi u Zagorju. I ona se bavi drogom i ovisnicima. U svom prilogu posebno naglašava tezu da se u progladi-ma na ovisnost polazi od procesa izjednačavanja između društvene škodljivosti i abuzusa, pa se tako događa da etično poopćavanje prekrije element socijalnog zajedništva, odnosno društvenosti. Zbog toga se događa da ovisnosti najčešće promatramo u kontekstu socijalne patologije.

Vito Flaker je predavač socijalne patologije na Visokoj školi za socijalno delo u Ljubljani. U svojem prilogu prikazuje tzv. stambene zajednice u Sloveniji i uvjete života u njima. Stambene zajednice proglašava tipičnim terenom socijalnog rada kao "*...umjetnosti uobičajenosti iznimnog*" (*Socialno delo*, 1998., str.396) što je jedan od najljepših termina kojima je opisano neko područje socijalnog rada koje je autor ovog prikaza pročitao u svojoj praksi. Opis stambenih zajednica ukazuje na to da autor očito favorizira ovaj način prijelaza od institucionalnog ka neinstitucionalnom.

Vida Slemenšek-Kovačević je socijalna radnica, savjetnica u Ministarstvu za rad, obitelj i socijalne poslove. U svom radu se bavi dilemama u procesu razvrstavanja djece i mladeži s poremećajima u tjelesnom i duševnom razvoju. Ističe da najnovije dileme na tom području proizlaze iz prijedlogâ za razvojno procesno razvrstavanje uz pomoć individualnih i individualiziranih programa koji su u skladu sa stupnjem djetetova razvoja s jedne strane i zakonskog definiranja nadležnosti školskih uprava u tom procesu.

Majda Knehtl, socijalna radnica u Zavodu za gluhe i nagluhe u Ljubljani, analizira socijalne prednosti i slabosti integracije djece s posebnim potrebama u redovite školske programe. Ovu analizu donosi u kontekstu predstojeće korjenite reforme školskog sustava u Sloveniji, te postavlja ozbiljna pitanja učinkovitosti ovog procesa, ali i moguće dvojbene pozicije socijalnog rada u njemu.

Mirjana Majhenič je sociologinja zaposlena u Centru za za socijalni rad u Mariboru. Svoj je članak posvetila skrbi za stare u rasponu od brige države blagostanja do samopomoći. Naglašava kako se u procesu deinstitutionalizacije javnih službi najvažnijim pitanjem pokazalo pitanje odnosa moći između korisnika i stručnjaka. Ovo pitanje prikazuje u tri oblika zaštite starih ljudi: domova umirovljenika, pomoći starijima u njihovim domovima i skupinama starijih za samopomoć. Iako je riječ o različitim razinama djelovanja, naglašava kako su one komplementarne u realizaciji pomoći potrebitima.

Pavla Rapoša Tanjšek, predavateljica na Visokoj školi za socijalni rad, pozabavila se perspektivama socijalnog rada u radnim sredinama. Ukazuje na kritičnu situaciju socijalnog rada u radnim sredinama Slovenije u razdoblju ekonomske i političke tranzicije u državi. Analizira razloge koji su do toga doveli, a većina kojih proizlazi iz strateških načela evolucijskog menadžmenta. Istovremeno ukazuje na mogućnosti socijalnog rada u tom i takvom kontekstu.

Dušan Zapušek, socijalni radnik iz velenjskih rudnika koji se bavi problemima invalida, u svom članku donosi modele socijalnog rada u tom rudarskom kompleksu. U svom prikazu navodi kako je od svih mogućih dimenzija socijalnog rada u industrijskom okruženju u tom rudniku najrazvijeniji model pomoći poslodavcima, odnosno poduzeću, i to u funkciji socijalnog radnika kao savjetnika rukovodstvu pri donošenju odluka u vezi s invalidnošću. Značajnu ulogu igra i dio posla koji se odnosi na socijalne mjere povezane sa zaštitom na radu.

Simona Žnidarec i Polona Erlah, socijalne radnice, bave se projektom "Trening asertivnosti" i u svom radu donose prikaz svojih iskustava. Osnovni su ciljevi tog strukturiranog treninga učenje vještina za podizanje samosvijesti, samopoštovanja i upoznavanja vlastite važnosti. Osim teoretskih podloga za taj trening autorice donose i vrlo konkretnu strukturu postupaka tokom odvijanja treninga.

Darja Zaviršek, predavač socijalne antropologije na na Visokoj školi za socijalni rad i gost profesor na Central European University u Budimpešti, bavi se problemima prisilnih iseljavanja i to analizom socijalne nepravde ove vrste u kontekstu međunarodnih dokumenata koji reguliraju prava na stanovanje, a koje je Slovenija potpisala. Ova joj je studija omogućila da konkretnu sudbinu stavi u kontekst suvremenih kretanja na području teorije isključenja. Bavi se socijalnim, ali i psihološkim implikacijama problema.

Anka Zdovc socijalna radnica, savjetnica za urgentnu (prvu, hitnu) socijalnu pomoć u Centru za socijalni rad u Domžalama, donosi osvrt na *burn-out* kod stručnjaka u centrima za socijalni rad. Rad je kraći prikaz istraživanja stanja *burn-outa* socijalnih radnika u slovenskim centrima za socijalni rad. Osim teoretskog prikaza modela *burn-outa* autorica donosi i rezultate ispitivanja svojih kolega, koji pokazuju de je problem u slovenskim centrima za socijalni rad snažno izražen.

Posljednji rad u ovom broju časopisa, ali svakako jedan od zanimljivijih, je studija *Nina Rodea*, asistenta na području metodologije na Visokoj školi za socijalni rad, u kojoj je analizom sadržaja predstavio godište 1995. časopisa koji prikazujemo. Takav skraćeni prikaz u ovom autoru gotovo da izaziva osjećaj krivnje zbog toga što je rad kolege Rodea metodološki besprijeoran, a sadržajno neobično zanimljiv, te bi morao biti uvršten u obvezno štivo barem nastavnika našeg fakulteta. Kolega Rode je analizirao niz dimenzija doprinosa različitih autora u tom godištu, stranih, nastavnika sa fakulteta, kao i kolega iz prakse, i ustanovio neku mogućnost rascjepa između teorije i prakse kada je riječ o priložima u časopisu.

Broj 6, prosinac 1998

Posljednji broj časopisa u 1998. godini posvećen je jednim dijelom epistemologiji socijalnog rada u članku *Lee (ugman Bohinc*, asistentice na Visokoj školi za socialno delo, na kojoj se bavi problemima psihologije i kibernetike psihosocijalnog rada. Članak je zapravo nastavak njezine analize epistemologije socijalnog rada započete u istom časopisu 1997. godine. U tom članku autorica razrađuje pojmove koje je uvela u pravu u prvom dijelu članka, prelazeći put od "*...globalnog pitanja čovjekove spoznaje ka njegovom razumijevanju vlastitog i tuđeg razumijevanja*" (*Socialno delo*, 1998, str. 417). Autorica strukturu svojih ideja nalazi u najširem smislu u općoj teoriji sustava, a njezin sadržaj (ili puno bolje reći procese) u kibernetici. Polazeći od tih stajališta, trudi se rekonceptualizirati neke starije koncepte u krilu novih spoznajno metodoloških aparata.

Gregor Adlešč piše članak o Rawlsovoj teoriji pravičnosti te ocrtava metodološke i teoretske temelje te teorije, koja se čini reakcijom na utilitarizam moralne filozofije kasnog 20. stoljeća. Autor ukazuje na činjenicu da je Rawls te utilitarističke tendencije pokušao prevladati povratkom na Kantovu misao, ali je od Kanta preuzeo samo temeljne moralne zahtjeve njegova kategoričkog imperativa, ne i njegovu metodologiju. Zbog toga mu se i

dogodilo da svoju polaznu hipotezu nađe u krilu metode refleksivnog ekvilibrija, koja potiče iz pragmatističke moralne filozofije.

Sljedeća dva priloga ovog broja su zapravo dva eseja. *Ivan Janko Cafuta*, sociolog i socijalni radnik opisuje svoj rad u centru za socijalni rad. U eseju je poseban naglasak na mnogostрукim ulogama u osobi socijalnog radnika u takvom centru pri čemu se često neke od tih uloga međusobno isključuju. Sljedeći su problemi pitanja profesionalne tajne, profiliranje stručnih kadrova i pitanje upotrebljivanih stručnih doktrina. U vezi s tim ističe teškoće stručnog razgraničenja kako unutar djelatnosti, tako i same djelatnosti prema van.

Tanja Lamovec, psihologinja čije smo priloge imali prilike čitati u svakom broju ovog časopisa, objavljuje članak pod naslovom "*Samo zadovoljna majka može biti dovoljno dobra majka*". Članak je i osoban i analitički, ali prije svega važan kao mogućnost usvajanja nekog osobnog okvira na putu traganja za neizmjenim i nebrojenim izvorima na području socijalnog rada sa ženama-majkama. Autorica upozorava na to da živimo u vremenu u kojemu se javno otkrivaju problemi koji su nekada spadali u strogo privatnu sferu. Događa se svojevrsan paradoks u kojemu popularna psihološka literatura (i posebno popularne "psihološke" emisije na TV) zamjenjuju tradicionalnu literaturu tipa *herc serije*. Taj proces problem osobnih orijentacija čini kompliciranijim i zahtjevnijim.

Ni jedan prikaz nekog časopisa ne može zahvatiti cjelinu njegova sadržaja, pa smo takvu ambiciju napustili već i prije no što smo se upustili u ovaj posao. Ako, međutim, kao rezultat ovog prikaza netko od čitatelja potraži neki od brojeva ovog vrijednog časopisa, biti će to zadovoljavajuća nagrada.

Mladen Knežević